

Rzeszów, 04.10.2024 r.

Prof. dr hab. med. Bartosz Korczowski
Kierownik I Kliniki Pediatrii i Gastroenterologii Dziecięcej
z Pododdziałem Kardiologii Dziecięcej
Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego

Recenzja pracy doktorskiej mgr inż. Małgorzaty Matuszczyk p.t.

**„Ocena skuteczności leczenia żywieniowego w aktywnej postaci choroby
Leśniowskiego-Crohna u dzieci”**

napisanej pod kierunkiem promotora: **prof. dr hab. med. Jarosława Kierkusia**

W ostatnich dekadach obserwuje się narastającą częstość występowania Choroby Leśniowskiego-Crohna (ChLC), zarówno u osób dorosłych jak i w populacji dziecięcej. Patomechanizm tej przewlekłej, nieuleczalnej choroby zapalnej przewodu pokarmowego nie został w pełni wyjaśniony. Wiadomo jednak, że oprócz predyspozycji genetycznych, istotną rolę w wywoływaniu zaostrzeń choroby odgrywają czynniki środowiskowe, w tym przede wszystkim dietetyczne. Leczenie farmakologiczne opiera się na długotrwałym stosowaniu różnych konstelacji leków przeciwzapalnych, immunomodulujących oraz biologicznych, wykorzystujących różnorodne mechanizmy ingerencji w układ odpornościowy chorego pacjenta. Wieloletnia farmakoterapia wiąże się z istotnym ryzykiem wystąpienia objawów niepożądanych, jest kosztowna i pomimo niekwestionowanego postępu nadal nie daje zadowalających efektów leczniczych. Stąd też, w ostatnich latach, zyskuje na znaczeniu koncepcja terapii żywieniowej jako uzupełnienia lub wręcz alternatywy dla leczenia farmakologicznego aktywnej postaci ChLC.

Przedstawiona mi do oceny praca doktorska mgr inż. Małgorzaty Matuszczyk stanowi tematycznie spójny cykl czterech recenzowanych już publikacji, dotyczących leczenia żywieniowego stosowanego u dzieci z aktywną postacią ChLC. Dwie spośród tych publikacji: "Oral exclusive enteral nutrition for induction of clinical remission, mucosal healing, and improvement of nutritional status and growth velocity in children with active Crohn's disease - a prospective multicentre trial" oraz "Effect of the Crohn's Disease Exclusion Diet (CDED) on the Fecal Calprotectin Level in Children with Active Crohn's Disease" – to prace oryginalne. Prace te opublikowane w języku angielskim w Przeglądzie Gastroenterologicznym oraz w Journal of Clinical Medicine realizują zasadnicze cele postawione przez Doktorantkę, dotyczące skuteczności i tolerancji dwóch schematów leczenia żywieniowego ChLC u dzieci. Są to dobrze zaprojektowane badania kliniczne, które potwierdzają wysoką skuteczność i bezpieczeństwo obu metod. Publikacje te uzupełniają światowe dane na ten temat, są pionierskie w Polsce i mają bezpośredni wpływ na leczenie dzieci z ChLC w codziennej praktyce.

Dwie kolejne publikacje z cyklu: "Nutritional therapy in pediatric Crohn's Disease - are we going to change the guidelines?" oraz " Crohn's Disease Exclusion Diet – nowoczesne leczenie żywieniowe w chorobie Leśniowskiego-Crohna" – to prace poglądowe. Choć treść obu tych prac częściowo się pokrywa, nie jest to wadą, gdyż prace te są przeznaczone dla różnych odbiorców. Pierwsza z publikacji ukazała się w języku angielskim w Journal of Clinical Medicine i jest podsumowaniem aktualnej wiedzy na temat leczenia żywieniowego ChLC u dzieci. Drugi artykuł opublikowany w języku polskim w Standardach Medycznych zawiera dużo praktycznych informacji, dotyczących Crohn's Disease Exclusion Diet (CDED) i jest przeznaczony dla polskich lekarzy a może także i dla pacjentów. W mojej opinii Doktorantka – ekspertka w tej tematyce, zamiast

używać w polskim tekście angielskiej nazwy diety lub jej skrótu, mogła pokusić się o wprowadzenie polskiej terminologii. Może wystarczyłoby bezpośrednie tłumaczenie: „Dieta Wykluczająca w Chorobie Leśniowskiego-Crohna (DWCLC)”?

Wszystkie cztery publikacje ukazały się w recenzowanych czasopismach w ciągu ostatnich 3 lat: trzy w 2021 roku, jedna w 2022 roku. Dwie prace, jedna oryginalna i jedna pogładowa, zostały opublikowane w czasopiśmie z Listy Filadelfijskiej - Journal of Clinical Medicine wydawnictwa MDPI. Cykl prac charakteryzuje wysoki, wynoszący 8,864 łączny współczynnik wpływu (Impact Factor) czasopism, w których zamieszczono prace. Sumaryczna punktacja Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego tego cyklu 4 prac jest również wysoka - wynosi 325 punktów. Są to publikacje wieloautorskie, Doktorantka jest pierwszym autorem a Promotor – profesor Jarosław Kierkuś, ostatnim współautorem wszystkich 4 prac.

Dysertacja zajmuje 108 stron wydruku komputerowego w często używanym w Instytucie Pomniku - Centrum Zdrowia Dziecka formacie B5. Oprócz kopii czterech opublikowanych prac, wraz z materiałami uzupełniającymi, zawiera: streszczenia w języku polskim i angielskim, wykaz skrótów oraz typowe dla prac doktorskich rozdziały: wstęp, cel, materiał, metody, omówienie, wnioski, piśmiennictwo, spis tabel i rycin. W końcowej części dysertacji autorka dołączyła dwie pozytywne uchwały Komisji Bioetycznej przy IP CZD z 2014 i 2018 roku oraz aneks z 2014 roku do jednej z uchwał. Ponadto dołączone są kopie 18 zgód współautorów prac na włączenie publikacji do cyklu artykułów naukowych, stanowiących rozprawę doktorską.

Z obowiązku recenzenta wskazuję, że na stronie 31 raczej niepotrzebnie znalazł się wniosek nr 1 - stwierdzenie, że „elementy zachodniego modelu żywienia są zaliczane do kluczowych czynników spustowych nieprawidłowej

odpowiedzi immunologicznej i przewlekłego stanu zapalnego w ChLC". To samo dotyczy części wniosku nr 2, wskazującego na korzystny wpływ eliminacyjnej diety na mikrobiotę jelitową. Choć te stwierdzenia są prawdziwe, oparte o cytowane piśmiennictwo, nie wynikają jednak z prac Autorki. Nie wpływa to jednak na moją pozytywną opinię o całej dysertacji. Praca jest nowatorska, wyniki zostały opublikowane w wysoko punktowanych czasopismach a Doktorantka dobrze opanowała warsztat naukowy. Uważam, że praca mgr inż. Małgorzaty Matuszczyk p.t. „Ocena skuteczności leczenia żywieniowego w aktywnej postaci choroby Leśniowskiego-Crohna u dzieci” spełnia warunki stawiane dysertacjom doktorskim [określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 roku poz. 1669 z późniejszymi zmianami)], co upoważnia mnie do wystąpienia z wnioskiem, by Rada Naukowa Instytutu Pomnika Centrum Zdrowia Dziecka dopuściła Autorkę do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dzięki aktywności mgr inż. Małgorzaty Matuszczyk w propagowaniu wyników swoich badań i nowatorskich metod terapii żywieniowej u dzieci z chorobą Leśniowskiego-Crohna, stały się one z powodzeniem codzienną praktyką w większości ośrodków gastroenterologii dziecięcej w Polsce. Ze względu na te praktyczne inklinacje wnioskuję o wyróżnienie pracy.

KIEROWNIK
I Kliniki Pediatrii i Gastroenterologii Dziecięcej
z Pododdziałem Kardiologii Dziecięcej

Prof. dr hab. med. Bartosz Korczowski